

CINSEL HAKLAR BILDIRGESİ

Dünya Cinsel Sağlık Örgütü (World Association for Sexual Health, WAS), Ulaşılabilecek En Üst Düzeydeki Sağlıklı Cinselliğe Erişilebilmesi İçin Cinsel Hakların Gerekliğini Dikkate Alarak Şu Bildirgeyi Yayınlar:

WAS, cinsel hakların; uluslararası ve bölgesel insan hakları belgelerinde, ulusal anayasalar ve yasalarında, insan hakları standartlarında ve prensiplerinde yer alan Evrensel İnsan Hakları Bildirgesindeki, evrensel insan haklarına ve son bilimsel verilere dayandığını **BEYAN EDER.**

WAS, cinselliğin; insan yaşantısı boyunca, insan olmanın temel bir özelliği olduğunu; seks, cinsel kimlikler ve roller, cinsel yönelim, erotizm, cinsel haz, cinsel yakınlaşma ve üremeyi içine aldığı **TEYİD EDER.** Cinsellik; düşüncelerde, fantezilerde, arzulara, inançlarda, tutumlarda, sosyal değerlerde, davranışlarda, cinsel deneyimlerde, cinsel rollerde ve ilişkilerde tecrübe ve ifade edilir. Cinsellik tüm bu boyutları kapsayabileceği gibi, her zaman hepsi deneyimlenmeyebilir veya ortaya konmayabilir. Cinsellik; biyolojik, psikolojik, sosyal, ekonomik, politik, kültürel, yasal, tarihsel, dinsel ve ruhsal faktörlerin birbirleriyle etkileşiminden etkilenir.

WAS, cinselliğin bir haz ve sağlıklılık kaynağı olduğunu; diğer tüm başarılarla ve tatminlere katkısı olduğunu **KABUL EDER.**

WAS, cinsel sağlığın cinsellikle ilişkili olarak fizyolojik, psikolojik, duygulanımsal, zihinsel ve sosyal sağlıklılık hali olduğunu **TEYİD EDER**; WAS'a göre, cinsel sağlık sadece hastalık, fonksiyon bozukluğu veya rahatsızlığın olmama durumu değildir! Cinsel sağlık; baskı, ayrımcılık ve şiddet olmaksızın, haz veren ve güvenli cinsel deneyimler edinmek olduğu kadar, cinsellik ve cinsel ilişkilere olumlu ve saygılı bir yaklaşımı da gerektirir.

WAS, cinsel sağlığın; kapsamlı bir cinsellik anlayışı olmadan, tanımlanamayacağını, anlaşılamayacağını ve eyleme konulamayacağını **TEYİD EDER.**

WAS, cinsel sağlığın kazanılması ve korunması için, tüm insanların cinsel haklarına saygı duyulması, korunması ve karşılanması gerektiğini **TEYİD EDER.**

WAS, cinsel hakların, tüm insanlığın özgürlük, saygınlık ve eşitliğine dayandığını ve gelebilecek her türlü zarardan korunmaya yönelik taahhüdü **KABUL EDER.**

WAS, her hangi bir konuda ayrımcılık yapmamanın ve eşitliğin tüm insan haklarının korunmasının ve geliştirilmesinin temeli olduğunu **SAVUNUR.** Bunun yanı sıra, ırk, köken, renk, cinsiyet, dil, din, politik veya farklı görüş, millî veya sosyal köken, mal edinme, doğum veya bedensel engellilik gibi farklı bir durum, yaş, uyruk, medeni ve ailevi durum, cinsel yönelim ve cinsel kimlik, sağlık durumu, ikamet yeri, ekonomik ve sosyal konum temelinde her hangi bir ayrımcılığın, dışlamanın ve kısıtlamanın önlenmesi gerektiğini **SAVUNUR.**

WAS, insanların cinsel yönelimleri, cinsel kimlikleri, cinsel kimliklerinin ifadeleri ve bedensel çeşitliliklerinin insan hakları çerçevesinde korunmasının gerektirdiğini **KABUL EDER.**

WAS, her türlü şiddet, taciz, ayrımcılık, dışlama ve etiketlenmenin insan hakları ihlali olduğunu ve bireylerin, ailelerin ve toplulukların sağlıklılığına önemli etkisi olduğunu **KABUL EDER.**

WAS, insan haklarına saygı duyulması, insan haklarının korunması ve gerçekleştirilmesi gerekliliklerinin tüm cinsel hak ve özgürlükler için de geçerli olduğunu **TEYİD EDER.**

WAS, cinsel hakların, diğer kişilerin haklarını gözeterek, tüm insanların cinselliğini yaşama ve ifade etme ve cinsel sağlığın hazzına varma hakkını koruduğunu **TEYİD EDER.**

CİNSEL HAKLAR CİNSELLİKLE İLGİLİ OLAN İNSAN HAKLARIDIR

1. Eşitlik hakkı ve ayrımcılığa maruz kalmama hakkı

İrk, köken, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya farklı görüş, milli veya sosyal köken, ikamet yeri, mal edinimi, doğum, bedensel engellilik, yaş, uyruk, evlilik ve aile durumu, cinsel yönelim, cinsel kimlik ve cinsel kimliğin ifadesi, sağlık durumu, ekonomik ve sosyal konum ve diğer durumlar gibi hiçbir ayırım yapılmaksızın tüm insanlar bu bildirdede yer alan cinsel haklardan faydalanma hakkına sahiptir.

2. Kişinin yaşama, özgürlük ve güvenlik hakkı

Herkes, yaşam, özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Bu haklar cinsellikle bağlantılı olarak keyfi bir biçimde tehdit edilemez, kısıtlanamaz ya da insanlar bu haklardan mahrum edilemez. Bu haklar arasında; cinsel yönelim, karşılıklı rızayla yapılan cinsel davranışlar ve uygulamalar, cinsel kimlik ve ifade veya cinsellik ve üreme sağlığıyla ilgili hizmet sağlamak ve hizmet almak da bulunmaktadır.

3. Özerklik ve bedensel bütünlük hakkı

Herkesin, kendi vücuduyla, kendi vücut bütünlüğüyle ve cinselliğiyle ilgili konularda özgürce karar verme ve kontrol hakkı vardır. Bunlar arasında diğerlerinin haklarını gözeterek cinsel davranışların, uygulamaların, partnerlerin ve ilişkilerin seçimi de yer almaktadır. Her türlü cinsellikle ilgili test, müdahale, tedavi, ameliyat veya araştırma öncesinde özgür ve bilgilendirilmiş onay alınmasını gerektirmektedir.

4. İşkenceye ve acımasızca, insanlık dışı veya aşağılayıcı davranış ve cezalandırmalara maruz kalmama hakkı

Hiç kimsese işkence ve acımasızca, insanlık dışı ve aşağılayıcı davranışlar yapılamaz. Bunların içinde insan vücuduna ve bütünlüğüne zararlı geleneksel uygulamalar; baskıyla kısırlaştırma, zorla doğum kontrolü veya kürtaj vardır; ya da kişinin cinsiyetine, cinsel kimliğine, cinsel eğilimine, cinsel ifadesine, bedensel farklılıklarına dayanarak hiç kimsese farklı işkence biçimleri, vahşi, insanlık dışı davranış yapılamaz.

5. Her türlü şiddet ve baskıdan özgür olma hakkı

Hiç kimsese cinsellikle ilgili veya cinsel içerikli şiddet ve baskı uygulanamaz. Bu madde; tecavüz, cinsel istismar, cinsel taciz, cinsel zorbalık, cinsel sömürü ve kölelik, cinsel sömürü amaçlı insan ticareti, bekâret testi ve algılanan veya gerçekte var olan cinsel uygulamalar, cinsel yönelimler, cinsel kimlik ve cinsel tercih ve bedensel farklılıklar sebebiyle işlenen şiddet dâhil olmak üzere cinsellikle ilgili tüm şiddet ve baskıları içerir.

6. Gizlilik ve Özel Hayat Hakkı

Herkesin, cinsel yaşantısıyla, cinselliğiyle ilgili ve kendi vücudu ve onamına dayalı cinsel ilişkileri ve uygulamaları yapma konusunda, rastgele müdahale edilmeden ve özeline girilmeden, gizlilik ve özel hayat hakkı vardır. Buna cinsellikle ilgili kişisel bilgilerin açıklanmasını kontrol etme hakkı da dâhildir.

7. Haz verici, tatminkâr ve güvenli cinsel deneyim sağlanması amacıyla, cinsel sağlık dâhil olmak üzere, ulaşılabilecek en yüksek sağlık standardına sahip olma hakkı

Herkesin, haz verici, tatminkâr ve güvenli cinsel deneyimler dâhil olmak üzere, cinsellikle ilgili her türlü en üst seviyede sağlık ve refah hakkı vardır. Bu hak, kaliteli sağlık hizmetinin sağlanmasını, erişilebilirliğini ve kabul görmesini ve cinsel sağlık da dâhil olmak üzere, her türlü sağlıklılığı etkileyen koşullara sahip olunmasını ve ulaşılabilesini gerektirir.

8. Bilimsel gelişmelerin ve bunların uygulama alanlarından yararlanma hakkı

Herkesin, bilimsel gelişmelerin sonuçlarından ve bunların uygulama alanlarından yararlanma hakkı vardır.

9. Bilgilendirme ve bilgilendirilme hakkı

Herkesin, cinsellikle ilgili bilimsel olarak doğrulanmış ve kanıtlanmış ve anlaşılabilir bilimsel bilgiye ulaşabilme hakkı vardır. Bu tür bilimsel bilgiler keyfi olarak sansürlenmemeli, gizlenmemeli veya bilinçli olarak yanlış lanse edilmemelidir.

10. Eğitim ve kapsamlı cinsel eğitim hakkı

Herkesin, eğitim ve cinsellik eğitimi konusunda kapsamlı olarak bilgilendirilme hakkı vardır. Kapsamlı cinsel eğitim yaşa uygun, bilimsel olarak doğru ve kanıtlanmış, kültürle tutarlı ve insan haklarına, cinsel kimlik eşitliğine uygun ve cinselliğe ve haz dolu bir cinsel yaşantıya pozitif bir yaklaşım biçiminde şekillendirilmelidir.

11. Eşitliğe ve bağımsız, tam onama dayalı evlilik ve benzeri türde ilişkilere girme, sürdürme ve bitirme hakkı

Herkesin, evliliğe, birlikteliğe, ortaklığa veya benzeri tarzdaki ilişkilere tam ve özgür rızasıyla girip, girmeme veya evlenip, evlenmemeyi seçme hakkı vardır. Tüm insanlar evlilik, birlikte yaşama, ortaklık ve benzeri tarzdaki ilişkilere girerken, sürdürürken veya bitirirken, herhangi bir ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kalmadan, eşit haklara sahiplerdir. Bu hak, bahsi geçen ilişkilerin biçiminden bağımsız olarak, sosyal refah ve diğer kazanımlardan eşit şekilde yararlanmaları gerektiğini de kapsar.

12. Çocuk sahibi olup olmama, kaç çocuk yapacağına ve bu doğumlar arasındaki süreye karar verme ve buna yönelik gerekli bilgi ve imkâna sahip olma hakkı

Herkesin, çocuk sahibi olup, olmama ve kaç çocuk yapacağına ve bu doğumlar arasındaki süreye karar verme hakkı vardır. Bu hakkın kullanması sağlığı ve refahı etkileyen tüm koşullara ulaşabilmeyi de gerektirir; hamilelik, doğum kontrolü, doğurganlık, gebelik sonlandırma veya kürtaj ve evlat edinmeyle ilgili sağlık ve üreme sağlığı kurumları bu kapsam içindedir.

13. Düşünce, fikir ve ifade özgürlüğü hakkı

Herkesin, cinsellikle ilgili düşünce, fikir ve ifade özgürlüğü hakkı vardır. Herkesin, diğerlerinin haklarını da gözeterek kendi cinselliğini, örneğin görüntü, iletişim ve davranış yoluyla ifade etme hakkı vardır.

14. Barışçı toplantı, iletişim ve dernek kurma özgürlüğü hakkı

Herkesin, cinsellik, cinsel sağlık ve cinsel haklarla ilgili olanlar da dâhil, barışçıl bir şekilde organizasyon yapmak, iletişim kurmak, dernekleşmek, toplantı yapmak, gösteri ve protesto yapmak ve savunma yapmak hakkı vardır.

15. Kamusal alanda ve siyasi yaşamda yer alma hakkı

Herkesin, sivil, ekonomik, sosyal, kültürel, politik ve yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde insan yaşamının diğer boyutlarına olumlu katkıda bulunması olası bir çevreye, topluluğa ya da ortama aktif, özgür ve anlamlı, tutarlı bir şekilde katılma hakkı vardır. Özellikle, tüm insanların, cinsellik ve cinsel sağlık da dâhil olmak üzere, kendi refahlarını belirleyen politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasında bizzat yer alma hakkı vardır.

16. Adalet, sağaltım ve tazmin edilme hakkı

Herkesin, cinsel haklarının ihlaline yönelik adalet, sağaltım ve tazmin edilme hakkı vardır. Bu hak; etkili, yeterli, erişilebilir ve uygun eğitimsel, yasal, yargısal ve diğer ölçütleri gerektirmektedir. Bu sağaltım ve iyileştirme; verilen zararın karşılanması, zararın ödenmesi, rehabilitasyon, kefalet ödemesi ve tekrarlanmazlığın hukuken garantilenmesi yoluyla tazminatı kapsamaktadır.

Çeviren Irmak Dedecan, son okuma Ümit Sayın & Levent Kartal (Cinsel Sağlık Eğitim Araştırma ve Tedavi Derneği).

Yukarıdaki metin, Cinsel Haklar Bildirgesinin resmi tercümesidir. Yasal ve teknik amaçlar için geçerli metin olarak İngilizce versiyonun dikkate alınması gerekmektedir: <http://www.worldsexology.org/resources/declaration-of-sexual-rights/>

World Association for Sexual Health (WAS – Dünya Cinsel Sağlık Derneği); multi-disipliner, dünya çapındaki bilimsel kurumlardan, derneklerden, topluluklardan, Sivil Toplum Kuruluşlarından ve insan cinselliği konusundaki uzmanlardan oluşan bir yapılandırma. WAS, tüm insanlık için, tüm dünyada cinselliği, cinsel sağlığı ve cinsel hakları geliştiren, destekleyen bir örgüttür. WAS bu hedeflerini, eylem savunuculuğu yaparak; ağlar kurarak; bilgi, fikir, deneyim alışverişi sağlayarak; bilimsel araştırmaları geliştirerek; cinsel eğitim vererek ve klinik seksoloji çalışmalarını disiplinler arası bir yaklaşımla destekleyerek gerçekleştirir. WAS Cinsel Haklar Bildirgesi, orijinal olarak 1997'de İspanya Valencia'daki 13. Dünya Seksoloji Kongresinde duyurulmuş; sonra 1999'da Hong Kong'da WAS Genel Kurulu tarafından bir revizyon geçirilerek onaylanmış ve daha sonra "WAS Bildirgesi: Milenyum için Cinsel Sağlık (2008)"de yeniden teyit edilmiştir. Bu revize edilmiş bildirge, Mart 2014'te WAS Danışma Konseyi tarafından onaylanmış bildirgedir.